

Збірник «Навчальні програми з позашкільної освіти.
(Загальна редакція Биковські О.В., Савенко Н.І.)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВОКАЛЬНО – ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ початковий, основний і вищий рівні, 4 роки навчання

*(«Схвалено для використання в закладах позашкільної освіти
Науково-методичною комісією з позашкільної освіти
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України»,
протокол від 12.02.2020 № 1)*

Автори: О.В. Калінчук, О. В. Штефан

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У художньо-естетичному вихованні підростаючого покоління вагоме місце належить мистецтву вокально-хорового співу, без якого неможливо уявити як світову так і національну музичну культуру. Тому, завжди актуальним є питання залучення дітей та молоді до вокально-хорового мистецтва шляхом навчання в різноманітних художніх колективах закладів позашкільної освіти.

Навчальна програма реалізується в творчих об'єднаннях, гуртках, студіях закладів позашкільної освіти та спрямована на вихованців від 7 до 18 років. В основу покладена Навчальна програма художньо-естетичного напрямку вокально - хорової студії, яка опублікована в збірнику «Програми з позашкільної освіти» / за ред. Биковської О. В., Савенко Н. І. – К.: ЦПР, 2014. – В. 1 – 340 с.

Освітній процес відбувається у таких жанрах вокально-хорового виконавства: народна пісня в сучасному аранжуванні, сучасна авторська пісня (хорове і сольне виконання); вітчизняна й зарубіжна класика; духовна хорова музика.

Вокально-хорове творче об'єднання – це колектив, в роботі якого поєднуються групові та індивідуальні форми навчання, що дає змогу вихованцям навчитися добре володіти своїм голосом, художньо інтерпретувати хорові та сольні музичні твори різного ступеню складності, а також засвоїти певний обсяг необхідних музично-теоретичних знань і навичок.

У хоровому співі зберігається академічна манера виконання. На противагу, індивідуальна робота будується за принципом оволодіння академічною, народною та естрадною виконавською манерою (в залежності від природних особливостей голосу дитини). Застосовується методика індивідуальної постановки голосу у відповідності з Положенням про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 р., №651).

Метою навчальної програми є формування у дітей ключових компетентностей та музично-естетичне виховання засобами вокально-хорового мистецтва, прищеплення почуття поваги й любові до української національної музики (зокрема, пісні) та світової музичної культури, розвиток природних музичних здібностей дітей та сприяння їх професійному самовизначенню.

Завдання навчальної програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, яка передбачає оволодіння певним обсягом музично-теоретичних та акторських знань і понять, стимулювання стійкого інтересу учнів до творчої музичної діяльності;

практичної, яка передбачає формування навичок володіння своїм голосом (вокальним диханням, артикуляційним апаратом, різновидами атаки та звуковедення при виконанні різних штрихів тощо), навичками хорового ланцюгового дихання; навичками виконавської та сценічної майстерності;

соціальної, яка передбачає підвищення рівня слухацької культури дітей під час вивчення творчості національних і зарубіжних композиторів, формування духовних, моральних, громадянських, естетичних якостей вихованців та прищеплення навичок коректної поведінки в художньому колективі.

творчої, яка передбачає розвиток творчого потенціалу особистості в художній інтерпретації музичних творів та при виконанні ряду музично-теоретичних завдань; стимулювання стійкого інтересу учнів до творчої музичної діяльності;

Термін навчання становить 4 роки.

Початковий рівень – один рік навчання, спрямований на дітей віком з 7 років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 144 години (4 год./тиждень). На заняттях вихованці отримують елементарні знання з теорії музики, формують вокальні та хорові навички (дихання, дикція, інтонація), навички звукоутворення, а також знайомляться з технікою мовлення.

Основний рівень - два роки навчання, спрямований на дітей, що мають природні дані (музичний слух) і відповідні знання з теорії музики. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 216 годин (6 год./тиждень) і 360 годин (10 год./тиждень) відповідно по роках. На другому році навчання вводиться детальна робота над створенням вокального твору (сценічний рух, акторська майстерність, сценічна мова, костюм, декорації, фонограми, репетиції на сцені), змінюється репертуар.

Вищий рівень – один рік навчання, спрямовано на дітей, що набуватимуть досвіду сольного співу для подальшого професійного навчання в профільних навчальних закладах. На опрацювання навчального матеріалу відводиться 360 годин (10 год./тиждень).

До колективу приймаються усі бажаючі, що досягли семирічного віку, а в групи основного та вищого рівнів, що пройшли прослуховування на відповідність вимогам цих рівнів.

Для естетичного виховання дітей, формування їхнього світогляду велике значення мають зустрічі з митцями, відвідування професійних мистецьких заходів.

Перевіркою набутого рівня виконавської майстерності є виступи дітей у різноманітних творчих звітах, концертах, фестивалях та конкурсах.

Програма є орієнтовною. За необхідності керівник гуртка може внести до програми певні зміни, які не повинні впливати на загальний зміст навчальної програми та кількість навчальних годин. Незмінними мають залишатися мета, завдання і прогнозований результат освітньої діяльності.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
1. Вокально-хорова робота	12	24	36
2. Музична грамота й сольфеджіо	12	20	32
3. Музична література	10	20	30
4. Акторська майстерність	10	20	30
5. Концертні програми	-	12	12
Підсумок		2	2
Разом	46	98	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи вокально-хорової студії. Правила поведінки у вокально-хоровому колективі, навчальному закладі. Правила безпеки життєдіяльності.

Особливості сольного та хорового співу. Ударні музичні інструменти трикутник, бубен, маракаси, тамбурин.

Практична частина. Гра «Оркестр» (відтворення метроритму ударним інструментом в темпі, заданому керівником)

1. Вокально-хорова робота (36 год)

Теоретична частина. Будова голосового апарату. Правильна співоча постава, дихання під час співу, гігієна співочого голосу. Артикуляція. Інтонація. Хоровий унісон. Поняття ансамблю. Просте двоголосся (канон).

Практична частина. Формування правильної співочої постави; вправи на оволодіння навичками співочого дихання; розвиток навичок чистоти інтонування інтервалів, діапазону голосу, музично-слухових уявлень і музичної пам'яті; оволодіння навичками дикції та артикуляції; різновидами атаки звуку та основними виконавськими штрихами, навичками співу простого двоголосся (канону). Вивчення творів. Спів творів. (Додаток 1)

2. Музична грамота й сольфеджіо (32 год)

Теоретична частина. Основи теорії музики: скрипковий та басовий ключі, звукоряд, тривалості, будова мажорних та мінорних гам, тон-півтон, стійкі та нестійкі ступені, знаки альтерації, інтервали та їх обернення. Розміри 2/4 3/4. Ритмічні групи з 4/16, 2/16 та 1/8; 1/8 та 2/16.

Практична частина. Нотна грамота. Написання музичних ключів, нот. Гра нескладних ритмічних груп на дитячих ударних інструментах. Вправи на розвиток ладового чуття, звуковисотного слуху. Спів вправ з використанням знаків альтерації. Тактування ритмічних груп з 4/16, 2/16 та 1/8; 1/8 та 2/16.

3. Музична література (30 год)

Теоретична частина. Елементи музичної мови – інтонація, мелодія, лад, ритм, темп, динаміка тощо. Біографії композиторів М.В.Лисенка, Моцарта, Вівальді. Слухання творів «Коза -дерева», «Пан Коцький», «Зима і весна», «Турецький марш», «Пори року». Прослуховування музичних творів у жанрах пісня, танець, марш.

Практична частина. Малювання за враженнями від почутого музичного твору. Визначення на слух тембрів співочих голосів, музичних інструментів, складу виконавців у прослуханих музичних творах.

4. Акторська майстерність (30 год)

Теоретична частина. Основні засоби виховання актора. Етюд. Складові етюду: думка, подія, дія, обставини, імпровізаційне самовідчуття.

Сценічна мова. Сценічне звучання голосних та приголосних. Скоромовки. Віршовані твори.

Сценічний рух, «пластичність», розподіл рухів у музичному супроводі. Правильна постава, виражальні можливості рук. Координація рухів та музики.

Практична частина. Індивідуальні та колективні етюди на дію з уявними предметами. Етюди - характеристики тварин, природних явищ.

Вимова голосних та приголосних звуків, йотованих звуків, наголошених та ненаголошених голосних, різноманітних сполучень приголосних. Робота над дикцією: чіткість вимови з використанням скоромовок та віршованих творів.

Фізичні вправи для розминки; на увагу та координацію, розвиток гнучкості та рухливості тіла, розвиток пластики рук. Вироблення правильної постави та легкої граціозної ходи. Вправи на передачу ритму музики, повільна хода, ланцюжки рухів руками різного характеру, під музику зі зміною характеру руху. Ходьба в різному темпі в поєднанні з виконанням тексту, пісні.

5. Концертні програми, конкурси, фестивалі (12 год)

Практична частина. Участь вихованців у концертних програмах, відвідування дитячих музичних вистав.

Підсумок (2 год)

Практична частина. Підсумкова концертна програма для батьків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила безпеки життєдіяльності;
- будову голосового апарату;
- правила гігієни співочого голосу;
- поняття ансамблю;
- терміни та поняття з музичної грамоти й сольфеджіо;
- музичні жанри та форми;
- музичні інструменти;
- вокальні твори з репертуару початкового рівня;
- біографії композиторів та їх твори;
- основні засоби виховання актора.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- інтонаційно чисто заспівати пісню;
- володіти елементарними вокально-хоровими навичками (дихання, дикція, артикуляція, співоча постава);
- володіти навичками нотного письма;
- визначати на слух характер, темп, динаміку та інші засоби музичної виразності у прослуханому музичному творі;
- володіти елементарними навичками гри на дитячих ударних інструментах;
- за допомогою пластичного етюду передавати характер і зміст образу тварин, природних явищ;
- пластично рухатися;
- координувати рухи і музику;
- поєднувати фізичну та мовну дії.

Вихованці мають набути досвід:

- співу в ансамблі;
- гри на музичних інструментах;
- слухання та аналізу музичних творів;
- виявляти свої враження від почутих музичних творів у малюнках;
- роботи над дикцією і сценічним рухом.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3		3
1. Вокально-хорова робота	24	48	72
1.1. Вокально-інтонаційні вправи	5	10	15
1.2. Вивчення репертуару	4	8	12
1.3. Індивідуальні заняття	12	24	36
1.4. Зведені репетиції	3	6	9
2. Музична грамота й сольфеджіо	12	12	24
3. Музична література (слухання музики)	6	15	21
4. Акторська майстерність	24	48	72
5. Концертні програми, фестивалі та конкурси	3	18	21
Підсумок		3	3
Разом	72	144	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і план роботи гуртка. Правила поведінки у вокально-хоровому колективі, навчальному закладі. Правила безпеки життєдіяльності.

Особливості сольного та хорового співу. Художні можливості хорового виконавства. Особливості сольних вокальних манер: академічної, народної та естрадної.

1. Вокально-хорова робота (72 год)

1.1. Вокально-інтонаційні вправи (15 год)

Теоретична частина. Види хорів. Принципи комплектування хорових партій та їхні діапазони. Стрій. Ансамбль. Ланцюгове дихання.

Вокальна техніка. Природні резонатори людини. Динаміка, динамічні нюанси. Елементарна теорія співу «з листа». Інтонація. Дикція та артикуляція.

Практична частина. Спів кантиленних та рухливих вправ у повному діапазоні голосу; вправи на різні виконавські штрихи; інтонаційні вправи з супроводом і без нього; багатоголосні вправи *a cappella*, канони. Спів *a cappella*.

1.2. Вивчення репертуару (12 год)

Теоретична частина. Автори, стиль і жанр творів. Музичні терміни. Види виконавської техніки. Художній образ.

Практична частина. Розучування творів, доступних за рівнем технічної складності; (Додаток 1) читання «з листа»; робота над інтонацією, строем, різновидами хорового ансамблю тощо; робота над художньо-емоційною виразністю виконання; підготовка до концертних виступів.

1.3. Індивідуальні заняття (36 год)

Теоретична частина. Тембри сольних співочих голосів в академічній вокальній манері. Природні фізіологічні резонатори людини. Сольні вокальні манери. Інтонація та інтонування. Дикція та артикуляція.

Техніка вокального дихання, атаки і звуковедення, виконавські прийоми та штрихи.

Практична частина. Вокально-інтонаційні вправи у повному діапазоні голосу на різні види виконавської техніки. Вивчення та виконання різнохарактерних творів (Додаток 1).

Засвоєння навичок виконавської та сценічної майстерності. Робота з мікрофоном. Прослуховування власного голосу через підсилювач звуку. Спів під фонограму.

1.4. Зведені репетиції (9 год)

Теоретична частина. Вимоги до учасника концертного складу колективу. Інтонація. Стрій. Ансамбль. Художній образ. Основи диригентської техніки (мова диригентських жестів). Основи виконавської та сценічної майстерності.

Практична частина. Вивчення концертного репертуару (Додаток 1), робота над дикцією, артикуляцією, різновидами хорового ансамблю; робота над художньо-емоційною виразністю виконання творів; підготовка до концертних виступів.

2. Музична грамота й сольфеджіо (24 год)

Теоретична частина. Елементи музичної мови – мелодія, гармонія, ритм, лад, темп, динаміка, тембр, регістр. Будова мажорних і мінорних тризвуків та їх обернень; пунктирний ритм; тріоль; вивчення дієзних тональностей до 2-х знаків при ключі; вивчення бемольних тональностей до 2-х знаків при ключі; три види мінору; розмір 4/4, 3/8 та 6/8; будова секстакордів та кварт секстакордів. Хроматизм, відхилення, модуляція.

Практична частина. Спів дво- та триголосних вправ. Творчі вправи з варіюванням другого речення. Спів з листа мелодій у тональностях до 5 знаків у розмірах 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8. Написання музичних диктантів обсягом 8 – 10 тактів, включаючи вивчені елементи музичної мови. Імпровізація простих мелодій. Підбір мелодії на слух.

3. Музична література (21 год)

Теоретична частина. Стили національного та світового музичного мистецтва в культурно-історичному контексті: бароко, класицизм, романтизм. Мелодія і супровід. Музичні форми: куплетна, рондо, канон. Тричастинна форма (А-В-А), двочастинна репризна форма, проста двочастинна форма (безрепризна А-В). Темп і його види.

Персоналії композиторів-класиків, особливості життєвого шляху.

М. Лисенко, С. Гулак-Артемівський, Я. Степовий, Т. Петриненко, Л. Лепкий, Е. Гріг, Дж. Каччіні, К. Сен-Санс, В. А. Моцарт, А. Пашкевич, П. Ніщинський, М. Глінка, Ф. Шопен, Й. С. Бах, Ш. Гуно, Л. Бетховен, Ф. Шуберт, Ф. Мендельсон, К. Вебер, Р. Шуман.

Практична частина. Розбір знайомих поспівок за типом мелодії.

Слухання музичних творів, їх розбір (тип мелодичного малюнку, тип супроводу, форма):

обробки українських народних пісень: «По дорозі жук, жук», «За городом качки пливуть», «Од Києва до Лубен», «Ой за гаєм, гаєм», «Грицю, Грицю до роботи», «І шумить, і гуде», «Ой під вишнею», «Добрий вечір, дівчино, куди йдеш?», «Тиха вода», «Лугом іду, коня веду», «Глибока кирниця, глибока копана», «Ой, дівчино шумить гай», «На вулиці скрипка грає», «Вербовая дощечка», «Ой піду я до млина», «Ой вербо, вербо», «Малая нічка петрівочка», «Пливе човен», «Над річкою бережком»;

твори українських композиторів: М. Лисенко «Боже Великий, Єдиний», опера «Коза-дерева», пісня Кози «Горе мені, горе», опера «Наталка Полтавка», пісня Наталки «Ой я дівчина-полтавка», «Ой маю я оченята»; С. Гулак-Артемівський опера «Запорожець за Дунаєм» арія Оксани «Стоїть явір над водою», Я. Степовий «Зоре моя вечірняя», «Місяць ясененький», Т. Петриненко «Україна», Л. Лепкий «Чуєш, брате мій»;

музика зарубіжних композиторів: Е. Гріг «Ранок», Дж. Каччіні «Аве Марія», К. Сен-Санс «Карнавал тварин», В. Моцарт «Чарівна флейта».

4. Акторська майстерність (72 год)

Теоретична частина. Пластична виразність артиста. М'язова мобільність. Координація рухів. Управління м'язами. Запропоновані обставини. Зв'язок запропонованих обставин з поведінкою артиста. Етюд (думка, подія, дія, обставини, імпровізаційне самовідчуття).

Сценічна мова. Чіткість дикції. Сценічне звучання голосних та приголосних. Норми літературної мови.

Правильна постава. Виразні рухи рук артиста – зміст сценічного образу. Пластика рук, виражальні можливості рук. Координація рухів та музики.

Практична частина. Вправи на зняття м'язової напруги, на підпорядкування роботи м'язів своїй волі, зміцнення м'язів тулуба, розвиток гнучкості та рухливості тіла; на загальну увагу, розвиток зорового сприйняття, творчих слухових сприймань, фантазії та уяви. Виконання етюдів з уявними предметами.

Вправи на правильну вимову. Різноманітні сполучення приголосних. Скоромовки, віршовані та літературні твори.

Вправи під музику зі зміною характеру руху, на передачу предметів один одному зі зміною ритму музичного супроводу. Вправи з уявними предметами.

5. Концертні програми, конкурси та фестивалі (33 год)

Теоретична частина. Вимоги до учасника концертного складу колективу.

Практична частина. Підготовка до концертних виступів; концертні виступи вихованців вокально-хорового колективу в різних заходах закладу освіти, а також міського та всеукраїнського рівнів. Відвідування концертів класичної музики, оперного театру тощо.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підсумкова концертна програма.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- базові терміни й поняття з елементарної теорії музики та вокально-хорового співу;
- музичні жанри та форми;
- стилі творів і манери сольного вокального виконавства;
- вимоги до гігієни співочого голосу;
- вимоги до співочої постави;
- основи сценічної культури;
- прийоми створення художнього образу засобами сольного та хорового виконавства.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- володіти основами академічного вокально-хорового співу;
- користуватися динамічними й тембральними можливостями голосу, усіма
- видами вокально-хорового дихання, технічними навичками співу;
- виконувати хорові твори у супроводі та *a capella*;
- працювати з хоровою партитурою;
- будувати й записувати гами, інтервали, тризвуки з оберненнями;
- володіти базовими навичками запису музичного диктанту;
- тактувати у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 і розуміти диригентські жести;
- володіти навичками підбору мелодії по слуху;
- визначати на слух характер, лад, темп, динаміку, тембр, склад виконавців та інші засоби музичної виразності у прослуханому музичному творі;
- володіти навичками створення сценічного образу.

Вихованці мають набути досвід:

- співу в різних хорових ансамблях;
- роботи з мікрофоном;
- прослуховування власного голосу через підсилювач звуку;
- співу під фонограму.

Основний рівень, другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3		3
1. Вокально-хорова робота	27	87	114
1.5. Вокально-інтонаційні вправи	2	10	12
1.6. Вивчення репертуару	6	36	42
1.7. Індивідуальні заняття	18	30	48

1.8. Зведені репетиції	1	11	12
2. Музична грамота й сольфеджіо	15	18	33
3. Музична література (слухання музики)	10	23	33
4. Акторська майстерність	38	76	114
5. Концертні програми, конкурси та фестивалі	3	57	60
Підсумок		3	3
Разом	96	264	360

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і план роботи вокально-хорового колективу. Правила безпеки життєдіяльності.

Особливості сольного та хорового співу. Художні можливості хорового виконавства. Особливості сольних вокальних манер: академічної, народної та естрадної.

1. Вокально-хорова робота (114 год)

1.1. Вокально-інтонаційні вправи (12 год)

Теоретична частина. Види хорів. Принципи комплектування хорових партій та їхні діапазони. Стрій. Ансамбль. Ланцюгове дихання. Вокальна техніка. Природні резонатори людини. Динаміка, динамічні нюанси. Елементарна теорія співу «з листа». Інтонація. Дикція та артикуляція.

Практична частина. Спів кантиленних та рухливих вправ у повному діапазоні голосу; вправи на різні виконавські штрихи; інтонаційні вправи з супроводом і без нього; багатоголосні вправи *a cappella*, канони. Спів *a cappella*.

1.2. Вивчення репертуару (42 год)

Теоретична частина. Автори, стиль і жанр творів. Музичні терміни. Види виконавської техніки. Художній образ.

Практична частина. Розучування творів, доступних за рівнем технічної складності; читання «з листа»; робота над інтонацією, строєм, різновидами

хорового ансамблю тощо; робота над художньо-емоційною виразністю виконання; підготовка до концертних виступів.

1.3. Індивідуальні заняття (48 год)

Теоретична частина. Тембри сольних співочих голосів в академічній вокальній манері. Природні фізіологічні резонатори людини. Сольні вокальні манери. Інтонія та інтонування. Дикція та артикуляція. Техніка вокального дихання, атаки і звуковедення, виконавські прийоми та штрихи.

Практична частина. Вокально-інтонаційні вправи у повному діапазоні голосу на різні види виконавської техніки.

Вивчення та виконання різнохарактерних творів (Додаток 1).

Засвоєння навичок виконавської та сценічної майстерності. Робота з мікрофоном. Прослуховування власного голосу через підсилювач звуку. Спів під фонограму.

1.4. Зведені репетиції (12 год)

Теоретична частина. Вимоги до учасника концертного складу колективу. Інтонія. Стрій. Ансамбль. Художній образ. Основи диригентської техніки (мова диригентських жестів). Основи виконавської та сценічної майстерності.

Практична частина. Вивчення концертного репертуару (Додаток 1).

Робота над дикцією, артикуляцією, різновидами хорового ансамблю; робота над художньо-емоційною виразністю виконання творів; підготовка до концертних виступів.

Розділ 2. Музична грамота й сольфеджіо(33 год)

Теоретична частина. Елементи музичної мови – мелодія, гармонія, ритм, лад, темп, динаміка, тембр, регістр. Будова мажорних і мінорних тризвуків та їх обернень; пунктирний ритм; тріоль; дієзні тональності до 2-х знаків при ключі; бемольні тональності до 2-х знаків при ключі; три види мінору; розмір 4/4, 3/8 та 6/8; будова сектакордів та кварт сектакордів. Хроматизм, відхилення, модуляція.

Практична частина. Спів дво- та триголосних вправ. Творчі вправи з варіюванням другого речення. Спів з листа мелодій у тональностях до 5 знаків у розмірах 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8. Написання музичних диктантів обсягом 8 – 10 тактів, включаючи вивчені елементи музичної мови. Імпровізація простих мелодій. Підбір мелодії на слух.

Розділ 3. Музична література (33 год)

Теоретична частина. Стили національного та світового музичного мистецтва в культурно – історичному контексті: бароко, класицизм, романтизм. Мелодія і супровід. Музичні форми: куплетна, рондо, канон. Тричастинна форма (А-В-А), двочастинна репрізна форма, проста двочастинна форма (безрепрізна А-В). Темп і його види; персоналії композиторів-класиків, особливості життєвого шляху композиторів. В. Устиянович, Б. Лятошинський, П. Майборода, М. Леонтович, Й.С.Бах, Ш. Гуно, Л.Бетховен, В.А.Моцарт, П.Чайковський.

Практична частина. Слухання музичних творів, їх розбір (тип мелодичного малюнку, тип супроводу, форма):

обробки українських народних пісень: «Ой з-за гори кам'яної», «В кінці греблі шумлять верби», «Ой на горі криниченька», «Туман яром», «Ой при лужку, при лужку», «Розпрягайте, хлопці, коней», «Ой сад- виноград», «Цвіте терен», «По садочку ходжу», «Їхав, їхав козак містом», «Вийди, вийди, Іванку», «Тиха вода», «А вже весна»;

твори українських композиторів: М. Лисенко «Утоптала стежечку», опера «Наталка Полтавка» арія Петра «Сонце низенько», пісня Наталки «Віють вітри», С. Гулак- Артемовський опера «Запорожець за Дунаєм» дует Одарки та Карася, В. Устиянович «Верховино, світку ти наш», Б. Лятошинський «Тече вода в синє море», Я. Степовий «Думи мої, думи мої», П. Майборода «Пісня про вчительку», М. Леонтович «Щедрик», К. Стеценко дитячі опери «Лисичка, Котик і Півник», «Івасик – Телесик»;

твори зарубіжних композиторів: І.С. Бах - Ш. Гуно «Аве Марія», Л. Бетховен «Місячна соната», Ж. Бізе опера «Кармен», пісня Кармен «Хабанера», В. А. Моцарт «Весілля Фігаро», П. Чайковський перший фортепіанний концерт, фінал - пісня «Вийди, Іванку, заспівай веснянку».

4. Акторська майстерність (114 год)

Теоретична частина. Акторська етика. Основні етапи роботи над вокальним твором та образом. «Сценічне спілкування», взаємодія з партнером – основний вид сценічної дії. Темпоритм. Послідовний розвиток подій та вчинків, логіка поведінки дійової особи. Інсценізація пісні.

Якість звучання, постановка артикуляційного апарату. Мовні недоліки. Літературна вимова та її відмінність від побутової вимови. Логічні наголоси. Поєднання фізичної та мовної дії.

Координація рухів. «Психофізичний тренінг».

Практична частина. Тренування м'язів обличчя, розповідь скоромовок. Вправи на поєднання фізичної та мовної дії під музичний супровід. Інтенаційні вправи з розділовими знаками.

Вправи на розвиток психофізичних якостей: м'язову свободу, увагу, пам'ять, спритність, витривалість, швидкість, реакцію, волю, активність, контроль за рухами, ритмічність.

Тренінг на розкриття внутрішнього змісту персонажа (характер, думки, настрої). Читання слів пісні, визначення запропонованих обставин, виконання етюдів за подіями. Слухання фонограми. Поєднання слів пісні та супроводу (темп, ритм). Репетиція на сцені в костюмах з декораціями.

5. Концертні програми, конкурси та фестивалі (60 год)

Теоретична частина. Вимоги до учасника концертного складу хору. Основи виконавської та сценічної майстерності.

Практична частина. Підготовка до концертних виступів; концертні виступи вихованців вокально-хорової студії в різних заходах закладу освіти, а також міського та всеукраїнського рівнів.

Відвідування концертів класичної музики, оперного театру тощо.

Підсумок (2 год)

Практична частина. Підсумковий концерт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- базові терміни й поняття з елементарної теорії музики та вокально-хорового співу;
- музичні жанри та форми;
- стилі творів і манери сольного вокального виконавства;
- вимоги до гігієни співочого голосу;
- вимоги до співочої постави;
- основи сценічної культури;
- прийоми створення художнього образу засобами сольного та хорового виконавства.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- володіти основами академічного вокально-хорового співу;
- користуватися динамічними й тембральними можливостями голосу, усіма
- видами вокально-хорового дихання, опанувати технічні навички співу;
- виконувати хорові твори у супроводі та *a capella*;
- працювати з хоровою партитурою;
- будувати й записувати гами, інтервали, тризвуки з оберненнями;
- володіти навичками запису музичного диктанту;
- тактувати у розмірах 2/4, 3/4, 4/4 і розуміти диригентські жести;
- підбирати мелодії по слуху;
- визначати на слух характер, лад, темп, динаміку, тембр, склад виконавців та інші засоби музичної виразності у прослуханому музичному творі;
- поєднувати слова пісні та супроводу (темп, ритм).

Вихованці мають набутися досвід:

- виготовлення декорацій, костюмів;
- інсценізації пісні;
- концертних виступів.

Вищий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3		3
1. Вокально-хорова робота	27	108	135
1.1. Вокально-інтонаційні вправи	2	10	12
1.2 Вивчення репертуару	6	42	48
1.3. Індивідуальні заняття	18	45	63
1.4. Зведені репетиції	1	11	12
2. Музична грамота й сольфеджіо	6	12	18
3. Музична література	4	8	12
4. Акторська майстерність	38	76	114
5. Концертні програми, конкурси та фестивалі	18	57	75
Підсумок		3	3
Разом	96	264	360

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і план роботи вокально-хорової колективу. Безпека життєдіяльності. Особливості сольного, ансамблевого та хорового співу. Особливості індивідуального творчого іміджу колективу та дітей-солістів.

1. Вокально-хорова робота (135 год)

1.1. Вокально-інтонаційні вправи (12 год)

Теоретична частина. Інтонація. Стрій. Артикуляція. Ансамбль, його види. Звукоутворення та звуковедення. Принципи розподілу голосів по хорових партіях.

Практична частина. Спів кантиленних та рухливих вправ у повному діапазоні голосу; вправи на різні виконавські штрихи; інтонаційні вправи з супроводом і без нього; багатоголосні вправи *a cappella*, канони.

1.2. Вивчення репертуару (48 год)

Теоретична частина. Інформація про авторів, стиль і жанр творів. Музичні терміни. Види виконавської техніки. Художній образ.

Практична частина. Розучування творів з супроводом і *a cappella*, доступних за рівнем технічної складності; робота над інтонацією, строем, різновидами хорового ансамблю тощо; робота над художньо-емоційною виразністю виконання; підготовка до концертних виступів.

1.3. Індивідуальні заняття (63 год)

Теоретична частина. Сольні вокальні манери. Тембри сольних співочих голосів в академічній вокальній манері. Інтонація та інтонування. Техніка вокального дихання, атаки і звуковедення, виконавські прийоми та штрихи. Природні фізіологічні резонатори людини. Дикція та артикуляція. Творчий імідж виконавця.

Практична частина. Вокально-інтонаційні вправи у повному діапазоні голосу на різні види виконавської техніки; виконання різнохарактерних творів, доступних за рівнем складності; засвоєння навичок виконавської та сценічної майстерності.

1.4. Зведені репетиції (12 год)

Теоретична частина. Знайомство з вимогами до учасника концертного складу хору. Вимоги до учасника концертного колективу. Інтонація. Стрій. Ансамбль. Художній образ. Основи диригентської техніки.

Практична частина. Безпосередня підготовка до концертних виступів; удосконалення виконавської техніки та навичок артистизму.

2. Музична грамота й сольфеджіо (18 год)

Теоретична частина. Вивчення й закріплення музичних понять і термінів. Три види мінору. Інтервали, тритон. Мажорний та мінорний тризвуки та їхні обернення. Септакорди з розв'язанням. Буквенні позначення акордів. Закріплення поняття про хроматизм, відхилення, модуляцію.

Практична частина. Спів дво- та триголосних вправ; спів з листа мелодій у тональностях до 7 знаків у розмірах 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8;

- спів з листа мелодій із значними інтонаційними і ритмічними складнощами;
- спів з листа мелодій з хроматизмами та модуляціями;
- розучування й виконання канонів;
- закріплення навичок тактування;
- ритмічні вправи з використанням вивчених ритмічних груп;
- слуховий аналіз на основі вивченого теоретичного матеріалу;
- різні форми усного диктанту;

- написання музичних диктантів обсягом 8 – 10 тактів, включаючи вивчені елементи музичної мови;
- побудова ладів, інтервалів, акордів з розв'язанням;
- імпровізація мелодій;
- підбір мелодії по слуху;
- підбір супроводу до мелодії;
- музично-теоретичний аналіз хорової партитури.

3. Музична література (12 год)

Теоретична частина. Національна та світова музична культура другої половини ХІХ – початку ХХІ століття. Персоналії композиторів-класиків, їх творча біографія: Л. Ревуцький, В. Верменич, М. Глінка, Н. Андрієвська, С. Сабадаш, П. Ніщинський, Ф. Шопен, І. Брамс, Г. Свірідов, В. Монті.

Шедеври вітчизняного й світового класичного музичного мистецтва. Постаті та творча діяльність видатних співаків світу. Тенденції розвитку сучасної естради.

Практична частина. Слухання та аналіз музичних творів.

Обробки українських народних пісень: М. Лисенко «Пливе човен», «Чом, чом не прийшов», М. Леонтович «Ой темная та невидная ніченька», «Ой вербо, вербо», «Ой з-за гори кам'яної», «Мала мати одну дочку», «Пряля», «Гаю, гаю, зелен розмаю», «Над річкою бережком»; К. Стеценко «Налетіли журавлі», Л. Ревуцький «Прилетіла перепілонька»; народні мелодії «Чорнії брови», «Дивлюсь я на небо», «Тече вода з- під явора».

Вокальні твори українських композиторів: В. Верменич «Чорнобривці», М. Глінка «Не щечечи, соловейку», Н. Андрієвська «Ти радість моя, Київ», «Якби я вмiла вишивать», С. Сабадаш «Марічка», П. Майборода «Рідна мати моя», «Київський вальс», П. Батюк «Тихо над річкою», С. Гулак-Артемівський опера «Запорожець за Дунаєм» дуєт Оксани та Андрія, М. Лисенко «Коли розлучаються двоє», П. Ніщинський «Вечорниці».

Твори зарубіжних композиторів: Ф. Шопен «Вальс» до # мінор № 7, Г. Свірідов «Вальс» («Маскарад»), В. Монті «Чардаш», І. Брамс «Угорський танець», П. Чайковський балет «Лускунчик», адажіо.

Розвиток навичок слухання з нотним текстом. Визначення на слух тембрів співочих голосів та музичних інструментів.

4. Акторська майстерність (114 год)

Теоретична частина. Удосконалення психофізичних якостей артиста. Логіка дії та бачень. Характерність. Мізансцена. Основні етапи роботи над піснею. Атмосфера концерту. Втілення ідеї автора.

Артикуляція. Логіка мови, паузи. Літературна вимова. Координація між мовою та рухами. Вокальний твір: тема, ідея, творчий замисел, підтексти, частини тексту, художній образ. Дикторська майстерність. Культура мовлення. Підтекст та надзавдання читця.

Психофізичні якості артиста: м'язова свобода, увага, пам'ять, спритність, витривалість, швидкість, реакція, воля, активність, контроль за рухами, ритмічність. Координація рухів.

Практична частина. Робота артиста над собою. Робота над образом. Створення логіки дії та бачень. Оволодіння характерністю. Побудова мізансцени. Створення темпоритму та атмосфери концерту. Репетиції в елементах декорації. Генеральні прогони в костюмах. Гримування.

Артикуляційна гімнастика, розвиток сили звуку. Вправи на перевірку правильності розстановки логічних наголосів. Озвучення голосом тексту, пошук палітри емоцій, визначення шляхів і способів творчого виконання.

Самостійне виконання вправ на вдосконалення психофізичних якостей артиста. Вправи на виконання цілеспрямованої дії (конкретність, економність, точність, вміння розслабляти м'язи). Робота над культурою жестів, силою жестів. Хода, постава, привітання, уклін. Створення сценічних костюмів.

4. Концертні програми, фестивалі, конкурси (75 год)

Практична частина. Підготовка до концертних виступів; концертні виступи вихованців вокально-хорової студії в різних заходах закладу освіти, а також міського та всеукраїнського рівнів.

Відвідування концертів класичної музики, оперного театру тощо.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підсумковий концертний виступ. Урочисте вручення Посвідчень про позашкільну освіту.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- принципи розподілу голосів по хорових партіях;
- термінологію з елементарної теорії музики й вокально-хорового виконавства;
- хроматизм, відхилення, модуляцію;
- персоналії композиторів-класиків та мати уявлення про їх творчість;
- музичні жанри та форми, а також засоби музичної виразності;
- стилі творів та манери вокального виконавства;
- прийоми створення музичного образу засобами хорового виконавства;
- історію вітчизняного й зарубіжного вокально-хорового мистецтва;
- персоналії видатних співаків світу;
- вимоги до гігієни й збереження голосу;
- основні етапи роботи над піснею;
- професійні вимоги до учасника хорового колективу.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- володіти культурою академічного вокально-хорового співу;
- володіти динамічними та тембральними можливостями голосу;
- солісти мають оволодіти однією з трьох співочих манер (академічною, народною чи естрадною);
- вільно володіти усіма видами вокально-хорового дихання, технікою співу;
- виконувати хорові твори у супроводі та *a cappella*;
- працювати з хоровою партитурою;
- співати з листа мелодії у тональностях до 7 знаків у розмірах 2/4, 3/4, 4/4, 3/8, 6/8;
- володіти музично-теоретичними навичками;
- відчувати й розуміти стиль того чи іншого хорового твору;
- вміти передати стиль твору засобами вокально-хорового виконавства;
- володіти ходою, поставою, привітанням, уклоном;
- володіти навичками культури стосунків у колективі.

Вихованці мають набути досвід:

- співу з листа мелодій із значними інтонаційними і ритмічними складнощами;
- різних форм усного диктанту;
- імпровізації мелодій;
- гримування;
- самостійного виконання вправ на вдосконалення психофізичних якостей артиста.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Назва	Кількість
<i>Контрольно-вимірювальні прилади</i>	
Камертон	1 шт.
Метроном	1 шт.
<i>Музичні інструменти</i>	
Фортепіано	1 шт.
Сопілки	10 шт.
Маракаси	2 шт.
Тамбурини	2 шт.
Бубни	3 шт.

Трикутники	5 шт.
<i>Технічні засоби навчання</i>	
Музичний центр	1 шт.
Мікрофон	8 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>	
Таблиці з елементарної теорії музики	1 комплект
Портрети українських та зарубіжних композиторів	1 комплект
Методична і нотна бібліотека	70 прим.
Фонотека	50 прим.
<i>Колекції</i>	
Сценічні костюми	Згідно репертуару колективу

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В.Г. Постановка голосу: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / В.Г.Антонюк. – К.: Вища школа, 2000.
2. Гнидь Б. Виконавські школи України. – К.: НМАУ ім. П.Чайковського, 2002.
3. Горбенко С. Дитяче хорове виховання / С. Горбенко. – К.: 2000. – 165 с.
4. Репертуар для дитячого та жіночого хору /Укл. Зеленецька І.О. – Кам'янець-Подільський: ПП Сисин О.В., 2008.
5. Теоретичні аспекти та практичні засади методики постановки голосу: метод. реком. для студ. I–V курсів спеціальностей Музичне мистецтво і Музична педагогіка і виховання. – Івано-Франків., Вид.-дизайн. відділ ЦІТ, 2007. – 16 с.
6. Технологія звукоутворення в контексті вокально-виконавських реалій сучасності // Вісн. Прикарпат. ун-ту. Мистецтвознавство. – Вип. ХУІІ–ХУІІІ. Івано-Франків., 2010.
7. Українська та зарубіжна музичні літератури. Програма для муз. школи, муз. відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу (школи естетичного виховання). К.: 2008.
8. Чарівна сопілочка. Навчально-методичний посібник /І.О.Зеленецька. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2009.
9. Шпаковська Л.А. Диктанти на інтонаційній основі української музики / Л.А. Шпаковська. – Київ: «Музична Україна», 2006. – 64 с.

10.Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти / О.О. Юрко. – Суми, 2005. – 137 с.

Додаток 1

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ

1. І. Тарнавська «Краплинка», «Вітамінка»
2. К. С. Железна «Музика з мамою»
3. Л. В. Горова « Відчинилося життя», «Зима» «Колискова зими», «Їде, їде Бог на санях», «Добрий вечір, люди», «Дитячі мрії»
4. Н. М. Май «Казкові сни», « Кап-Кап», « Пісня про гномика», « Пісня про Новий рік»
5. О. М. Янушкевич «Дитинства світ», «Весняні котики», «Чомучки», «А ми любимо читати», « Пісня про зарядку», «Мама і я»
6. Ольга Захаріяш «Рожеві сни», «Сніжинки», «Слоненя»
7. Українська народна Пісня «Ой, хто, хто Миколая любить»
8. Українські колядки, щедрівки «Добрий вечір, тобі...», «Во Віфлеємі», «Щедрик-ведрик»
9. Українські веснянки «Писанка», «Благослови, мати, весну закликати», «Свято Воскресіння»
- 10.Юрій Воронюк «Парасольки», «Янголята».

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ОСНОВНОГО РІВНЯ

1. Д.Я. Крижанівський, сл. М.Цветаєвої «Благодарение Господу»
2. Дж.Каччіні «Ave Maria»
3. А. Аляб'єв «Зимова дорога»
4. Й.Гайдн, сл. Синявського П., переклад для дитячого хору В.Попова
5. «Вот опять уходит лето»
6. Ф. Колесса «Шкільні співанки»
7. М. Кормінський «Моя лошадка пони»
8. Г. Майборода, сл. Тичини П. «Гаї шумлять»
9. К.Мясков, сл. І. Кротова «Комар - пастух», сл. Скомаровського В.»Сплять над озером ялинки»
- 10.Ю. Рожавська «Котик і миші»
- 11.С. Танєєв «Горные вершины»
- 12.І.Тимко, сл. П. Воронька «Облітав журавель»
- 13.Українські народні пісні «Іди, іди дощику», «Гагілка»
- 14.А.Філіпенко, сл. Вігдорова С. «Весняний дощ»

15. Б. Фільц, сл. Л. Костенко «Весняні сценки», «Польові дзвіночки», «Берізки по коліна у воді»
16. Б. Фільц, сл. В. Лодижця «На високій полонині»
17. Б. Фільц, сл. В. Лучука «Жук-жученко»
18. Б. Фільц, сл. М. Сингаївського «Любимо землю свою»
19. Б. Фільц, сл. Т. Шевченка «Зацвіла у долині»
20. Ф. Шуберт «Прекрасний травень»

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ВИЩОГО РІВНЯ

1. «Київ- наших очей насолода», муз. А. Довганя, сл. Л. Федорука.
2. «Над Україною Господній Дух», муз. І. Якубовського, сл. Л. Федорука.
3. «Україна, як мамині очі», муз. та сл. Л. Федорука.
4. «Батькова пісня», муз. В. Кияниці, сл. Л. Федорука.
5. «Гне калину вітер», муз. А. Безугленка, сл. Л. Федорука.
6. «Поле, о рідне поле», муз. О. Чухрая, сл. В. Слепцова.
7. «Благословіння», муз. О. Чухрая, сл. Б. Олійника.
8. «Скаче в полі білий кінь», муз. О. Чухрая, сл. А. Лихошвая.
9. «Ось бач, яка я», муз. О. Чухрая, сл. народні.
10. «Балада про синів», муз. О. Чухрая, сл. Л. Вернигори.
11. «Пісня про рушник», сл. А. Малишка, муз. П. Майбороди.
12. «Мальви», сл. О. Демиденка, муз. В. Касьянова.
13. «Чорнобривці», сл. М. Сингаївського, муз. В. Верменича.
14. «Червона рута», сл. і муз. В. Івасюка.
15. «Я піду в далекі гори», сл. і муз. В. Івасюка.
16. «Два кольори», сл. Д. Павличка, муз. О. Білаша.
17. «Де ти тепер», сл. Б. Палійчука, муз. І. Шамо.
18. «Сік землі», сл. В. Вихруща, муз. В. Толмачова.
19. «Гуси летіли», сл. Д. Луценка, муз. А. Пашкевича.
20. «Чарівна скрипка», сл. Ю. Рибчинського, муз. І. Поклада.
21. «Очі на піску», сл. Ю. Рибчинського, муз. І. Поклада.
22. «Черемшина», сл. М. Юрійчука, муз. В. Михайлюка.
23. «Марічка», сл. М. Ткача, муз. С. Сабадаша.
24. «Мамина вишня», сл. Д. Луценка, муз. А. Пашкевича.
25. «Хата моя, біла хата», сл. Д. Луценка, А. Пашкевича.
26. «Звучи, рідна мово», сл. А. Демиденка, муз. О. Семенова.
27. «Ой, музиченьки троїсті», сл. А. Демиденка, муз. О. Злотника.
28. «Паляниця», сл. А. Вратарьова, муз. О. Злотника.
29. «Ой, прийшла зима в танок», сл. і муз. М. Мозгового.
30. «Віють вітри, віють буйні», сл. І. Котляревського, обр. М. Лисенка.
31. «Пісня Наталки», сл. І. Котляревського, обр. М. Лисенка.
32. «Очі волошкові», сл. А. Драгомирецького, муз. С. Сабадаша.
33. «Три поради», сл. Ю. Рибчинського, муз. І. Шамо.

34. «Три дороги», сл. Ю. Рибчинського, муз. О. Зуєва.

Українські народні пісні

1. « Ой, роде наш красний»
2. « Ніч яка місячна»
3. « Чорнії брови»
4. « Замело, завіяло»
5. « При долині куц калини»
6. « Цвіте, цвіте черемшина»
7. « Ой, у вишневому садочку»
8. « А я чорнява»
9. « Їхав козак містом»
10. « Зеленєє жито»
11. « Ой, купила черевички»
12. « В кінці греблі»
13. « Ой, не світи місяченьку»
14. « Ой, верше мій верше»
15. « Ой, ти дівчино з горіха зерня»
16. « Ой, чій то кінь стоїть»